

Baka István
AJGI-FORDÍTÁSOK*

FEHÉR CSIPKEBOKOR A HEGYEKBE

ki zengette meg a fehér színt?

micsoda fuvolával?

kit hívsz elő – ragyogva?... –

..... –

te vagy – m o h a m e d á l m a... – és annak kezdete –

mint ama egykoron a lélek által kiválasztott ország gyermekeié –

a szellem remegése volt! ... – a gyermekek:

a Fehércsontú:

Pillérek – pusztaságban állók! ... – s akárha a nap-üreghez hasonlatos
magánhangzókkal áthatottak álma:

és – tart szemlátomást:

m o h a m e d á l m a !... –

ott van ő – a hegyekben! – jelen van ama álom folytatásaként
s mélységeként:

fehér – izzásig – m a g a a Fehérség! –

de látni nem lehet – és nemcsak szemmel:

de lélektisztasággal:

a lélekmagány

legmagasabb – már nem is égető! – lángjaival sem...

(1969)

TE – VIRÁGOK ARCÁT VISELŐ...

Uram, Te – virágok arcát viselő – az előttem

feltáruló

virág-másvilágon!...

* A költő hagyatékából közöljük

(ó, mily fehéren, rémítően! – akár a klozett-
fehérség emléke!)

S belétekint a lélek:

ímé – a kereszt-*virág* s az óraszám-*virág*, a
virág-kápolna és a *virág-székesegyház* és – Uram! – a Halott-
„én”-*virág* – a (még élő) önmagába néző.

S – hátrálj meg, lélek, a legrettentőbb elől,
mely ragyog, mindent magába sűrítve,
mely ragyog, mintha hatalmában állna
kimerni, magába fogadni mindent! –
(csöpp ragyogás még – s engem is egészen!).

Ne mondd ki, lélek: „*virág-Uram*”,
ne táruljon föl benne a Halál.

(1972)

HAZA

(Tetőig magasló)

Robert McLeannek

Amikor Róla szólnak vagy
Reá emlékezem – régóta és
örökkön –

ezt látom, éppen ezt.

Te jól tudod, miféle zajra
s gyűlölködésre válaszolok itt –
testvéri szóval.

1

ugyanaz mindig távoli barát –
egy élten át szünetlen
magasba törni töreken keresztül
bőrömmel látva egyre több
jégcsillogást a szalma-fagyban –

(mély – mint az álom – ama folyosó)
vér-árapály-dagályban

(és mintha
kézzel lökdöstem volna szét mint egy csanakban
magamban a felém úszó vérrögöket):

felhágni
feltörni a magasba a tetőig
s a töreken – a szalma-örledéken át
kitörni a – nappalba! – farkasének-fényességbe:
szabad lelkünk láthatatlanságába – a térbe! –
s az – Éhségbe e határtalan Ragyogásba –
mely a Léleknél erősebb
s lelket tisztító!... –

egyszerre: minden ragyogás – kiluggatott! és
a Fagy ver
a Rettenet-Fagy
csap arcodba nyakrongy alá bundalyukakba:
s a lélekmélyi-réses-fénytörésbe! –

(hogy sírnak a házban! sírnak – világra sajjón!
mind távolabb!... napfény-acélosan!)

2

és tetté lesz
és sorssá válik
az el-nem múltott
és múlhatatlan
lét-látás-semmivélét

a sorsom – a semmibe tartva – mégis
hogy lássam mind világosabban
mind gyorsulóbban
a megfeszített fényt a folyón túli malmon
(mely mint lehullott csillag távoli s hideg)

s hogy magamba szívjam e széttört
meteorkőhöz hasonlatos fénynek
lényegiségét mindörökre –

amely a mindent-megőrlő Magányé:
(akár a napfény – országnál nagyobb)
olyan hogy tőle megsajdul az ég is! –
olyan hogy nincs többé vigasz
bőségben melyben bővelkedik a nyomor
(bőségben ál-megváltásnak és
népszerűtetnek) –
mely mint a Fény-Éh áttetsző sugára
elmédet falja – megtisztít a fájdalomtól

3

voltam – örledék-lét
sokáig
észre se véve!...

s felfalta
elrabolta és magába szívta
az a lényegiség nemcsak tehetségem – de a
világgá vert tehetség feleslegessége tudatát is –
akár valaminő alkonypír-izzás
mely bármi széthullást magába olvaszt nyomtalan! –
(hogy téptek el? ki ez az „én” most? –
világban-létem már mindig – sehollét?) –
s mégis – azon a ragyogó magaslaton! –
(olyan lettem – hogy – mindenütt – én hordozom
a fény-lék-sebeket:

s nem szólok én – ragyogok a hazáról:
világnak!...
fagynak
eltűnésnek...)

4

és folytatódik – bár csak úgy – a ragyogás:
 akárha – már utánunk volna! már a sötétség után! –
 (hol emberek voltak a fény – ott mindig
 sötétek voltak
 a Lélekvesztés alkotói –
 azóta – nem az ellenállás
 s jog-érzetünk
 anyagai vagyunk-e)... –
 mind jobban felőrölve – minden!
 elménkben – mint gyökérben: vágy a fény felé! –
 csak a sebesség éget jeleket

5

csak emlékezetünkben létezik még – a személytelen tér
 hol a farkas-szorongás: lélekhasogató ragyogással
 akárha lelkünk volna – ott

... s úgy felgyorsulva hogy már lelkek sincsenek

(amott pedig – tarkószaggatóan
 sírnak a házban! hegyként elhagyott –
 megnevezett – hazában! vas-jegesen sírnak
 mind távolabb: napfény-acélosan!...)

(1973)

BÚCSÚ A LÁNGVIRÁGOKTÓL

s akár a nap – nyitott edények voltak minden pillanatban
 itt is ott is
 szanaszét
 messziről
 porceláncsengés-fehéren:
 felhők felé nyújtózva – el a földtől! –

mit víz mit sugarak! – öntudatuk hatalma
itt-létük helyét
áldozópapként ünnepelte:

micsoda Esemény a Földön – isten-törvényű Pirkadás! –
mi edények nem vagyunk kevesebbek!
szétnyíltunk szabadon!
így fénylettek csiklandós fénnel – akárha csecsemőbőrt becézve
itt voltak – „akár akarjátok akár nem” –
mint háromhetes fehérségű köntös
suttogtak ajkaik

(1976)

ERDŐK – HÁTRÁLVA

a haza
ragyogásának ködében
szigetek maradtak gyöngyszemek maradtak
az erdők melyekig
én nem jutottam el soha
– valami gyermekire emlékezem? vagy vállacsákák bökődtek
ki belőlük – fehérlettek a mezőkre hajolva
vagy panaszosan
hirtelen – elgyengült mozgásuk: inkább a szomorúságban
mintsem a láthatóban – ott az elérhetetlen
erdőszélen –
(olyanok voltak – oly közélről láttam őket
de hamarosan
már csak a szél járt –
oly könnyen – mint a szélben – oly könnyen tanultam
megérteni azt hogy nincs már visszatérés)
fényében völgy-keresztutaknak
úgy tetszett – gyerekek ébredtek a fűben
s szavakat keresett a dal – valahol közelemben

akárha
 onnan hallatszott volna –
 a világ ragyogásának ködében
 gyöngyszemek maradtak szigetek maradtak:
 fájóbban mint az életben – ragyogni.

(1985)

KÖLTŐ AZ EZREDVÉGEN

Sohase bántott különösebben, ha hivatalokban rákérdeztek a nevemre – Bakó? Bakai? –, csak az esett rosszul, ha olykor a könyvtárban is. Nem bántott, mert hamar rájöttem, hogy korunk hőse nem a költő, hanem a sportoló és a tánccalénekes, s hogy a költőnek – erre is láttam példát – semmi sem árt jobban, mint a közönség imádata, amely amúgy sem a műnek, hanem a szerepnek szól, s nincs viszolyogtatóbb és művészileg károsabb, mint a papíron játszott és a széptan törvényei szerint felépített szerepet átvinni az életbe.

Amikor kórházba kerülve, kórlapomon ezt olvastam a foglalkozás rovatban: költő, szégyenkezve kértem meg a nővérkét, javítsa ki újságíróra, mert olyan foglalkozás, hogy költő, nem létezik; az legfeljebb állapot s még annak sem állandó. Restelkedésem mögött, persze, egy még nagyobb szégyenérzet rejtezett: ne a költőt lássák kibelevve, s legintimebb szféráiból lógó gumicsövekkel! Hiszen már maga a „költő” szó is olyan fennkölt, mint egy viktoriánus éjjeliedény – mintha a rút kis (kórházi) kacsából akarnánk hattyút varázsolni...

De hát milyennek is láthatunk egy költőt ezen a kijózanítóan prózai század-ezredvégen? Olyannak, mint a rendjelekkel teleaggatott Goethe udvari tanácsos urat, a minden szavát feljegyző Eckermannal a nyomában? Vagy olyannak, mint a lágerben agyonvert Mandelstamot, az árokba puffantott Radnótit? Kormos István hat infarktusa összevethető-e Cvetajeva egyetlen kötelével? Milyennek lát-hatjuk a költőt – siralmas korunk meg se hallgatott tanúját, akit már szenvedéstörténete sem emel ki a milliókat felvonultató passió szereplői közül?

Talán olyannak, mint Gennadij Ajgit, az oroszul író csuvas poétát, amikor – első külföldi útján – Szegedre érkezett. Ajginak az orosz költői nyelvet megújító, avantgárd ihletésű verseit évtizedek óta fordítják a nagy nyugati nyelvekre, *A sámán fia* címmel nálunk is kötete jelent meg a hetvenes évek elején, de hazájában, oroszul csak a glasznoszty idején kezdték publikálni. Fordította csuvasra Villont és Baudelaire-t, József Attilát és Pilinszkyt. Igazi világnagyság, a hozzá hasonlók

Amerikában egyetemen tanítják a versírást, de ő még Magyarországra is csak 1988 szeptemberében juthatott el. (Igaz, azóta megjárta Nyugat-Európát, többször is.) Az idők változását jelezte, hogy Pestről kocsival küldték, érkezését telefonon jelezték. A Kincskereső szerkesztőségében vártuk – már órákkal a megadott időn túl, amikor az egyetem orosz tanszékéről felhívtak: az Idegenforgami Hivatalból üzenik, hogy ott ül náluk egy orosz költő, aki valamilyen Kincskereső-szerkesztőséget emleget, de ők nem tudják, mi az, és hol található. (Két hónappal korábban költöztünk ugyanannak a háznak másik szárnyába, ahol a hivatal volt.) Mint kiderült, a pesti sofőr kirakta Ajgit és feleségét az utca sarkán, és elhajtott, otthagya őket a bizonytalanságban. Szégyenkezve rohantam át az utazási irodába, bár nem nekem kellett volna szégyellni magamat. És ott megláttam őket – a sarokban ültek, riadtan és magányosan: egy keleti arcvonású, fáradt öregember, és fejkendő, kopott ruhájú orosz felesége; az illatfelhőkbe burkolt, elegáns kisasszonyok ügyet se vetettek rájuk. Ott ültek, megalázott, kelet-európai turisták, és látszott rajtuk, hogy teljesen természetesnek veszik a helyzetet, amibe csöppentek.

Ott ültek – költő és múzsája az ezredvégen; láttukon elszorult a szívem. Ekkor értettem meg, hol van a költő és a költészet helye a világban, s nemcsak a maiban, hiszen az elaggott, vak Homérosz is így üldögélhetett a lakomák szünetében, kutyák és szolgák közt, egy fáklyakoromtól feketéllő, homályos palotazugban.

E látvány nyomorúsága és fensége él bennem azóta is.

Népszabadság, 1993. nov. 13. 25. p.